

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS NUTARIMO
„DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS IŠMOKŲ VAIKAMS ĮSTATYMO NR. I-621 2, 16,
18 STRAIPSNIŲ IR III SKYRIAUS PAVADINIMO PAKEITIMO BEI ĮSTATYMO
PAPILDYMO 12² STRAIPSNIU ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIVP-844“ PROJEKTO
DERINIMO PAŽYMA**

Institucijos pavadinimas, rašto data ir numeris	Pastabos ir pasiūlymai	Žyma apie pastabas ir pasiūlymus, į kuriuos neatsižvelgta ar atsižvelgta iš dalies
<p>Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos 2022 m. gegužės 9 d. raštas Nr. (1.6Mr)2 T-730</p>	<p>Atkreipiamas dėmesys, kad tiek įstatymo projektu, tiek ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės siūlymu, auklėtojas (auklė), be kita ko, apibrėžiamas kaip asmuo prižiūrintis ne daugiau kaip 5 vaikus. Nuostata diskutuotina keliais aspektais. Pirma, pastebėtina, kad toks reguliavimas yra ne reikalavimas auklėtojo (auklės) veiklai, o ribojimas tėvams gauti kompensacinę išmoką tuo atveju, jei auklėtojas (auklė) prižiūrės daugiau kaip 5 vaikus. Antra, nėra aišku, kas kontroliuos, kad būtų prižiūrima ne daugiau kaip 5 vaikai. Trečia, turi būti įvertinta, ar toks reglamentavimas atitiks teisinio reguliavimo tikrumo principą, kadangi vaiko tėvai (globėjai, įtėviai) turės būti nuolat neapibrėžtoje situacijoje, kadangi nebus žinoma, ar, tarkime, nuo rytojaus auklėtojas (auklė) neprižiūrės daugiau nei 5 vaikų, dėl ko vaikai taps prižiūrimi įstatyme nenurodyto subjekto (nebe auklėtojo (auklės) 2 str. 1 d. prasme) ir taip bus netenkama teisės į išmoką. Ketvirta, nėra aišku, kokių tikslų yra numatomas vaikų skaičiaus ribojimas. Jei svarbių argumentų nėra, toks ribojimas būtų nepagrįstas ir neproporcingas. Jei visgi toks ribojimas yra pateisinamas dėl vaikų saugumo ar kitų svarbių priežasčių, manytina, kad auklėtojo (auklės) veiklos sąlygos turėtų būti reglamentuotos šią veiklos sritį reguliuojančiu įstatymu, kuriame ir būtų nustatomi konkretūs reikalavimai tokios veiklos vykdytojams (o ne per išmokos nemokėjimą).</p>	<p>Atsižvelgta iš dalies. Atsižvelgiant į pateiktą pastabą, Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos išmokų vaikams įstatymo Nr. I-621 2, 16, 18 straipsnių ir III skyriaus pavadinimo pakeitimo bei Įstatymo papildymo 12² straipsniu įstatymo projekto Nr. XIVP-844“ projekto (toliau – Nutarimo projektas) 1 punkte pateiktas siūlymas dėl auklės sąvokos apibrėžimo patikslintas – nurodyta, kad vienu metu auklė gali prižiūrėti ne daugiau kaip 5 vaikus, įskaitant ir jos pačios šeimoje auginamus ir (ar) globojamus vaikus. Taip pat, siekiant užtikrinti nurodytos išmokos taiklumą, racionalų valstybės biudžeto lėšų naudojimą ir išvengti situacijų, kai, prižiūrimo vaiko tėvams (įtėviams) ar globėjams tarpusavyje sudarius vaiko priežiūros sutartį ir vienam iš jų prižiūrint savo auginamą ir (ar) globojamą vaiką (-us), kitam iš vaiko tėvų (įtėvių) ar globėjų būtų skirta vaiko priežiūros kompensacinė išmoka, Nutarimo projekto 6 punkte pateiktas siūlymas Lietuvos Respublikos išmokų vaikams įstatymo Nr. I-621 2, 16, 18 straipsnių ir III skyriaus pavadinimo pakeitimo bei Įstatymo papildymo 12² straipsniu įstatymo projekte Nr. XIVP-844 (toliau – Įstatymo projektas) nustatyti, kad vaiko priežiūros kompensacinė išmoka neskiriama, jei auklė prižiūri savo, sutuoktinio (-ės) (sugyventinio (-ės)) auginamą ir (ar) globojamą vaiką (-us). Paaikškiname, kad siūlomas auklės prižiūrimų vaikų skaičiaus ribojimas svarbus siekiant užtikrinti geriausius vaiko interesus ir teikiamų vaiko priežiūros paslaugų kokybę. Beveik visose Europos valstybėse vaikus prižiūrinčiam asmeniui nustatytas vienu metu prižiūrimų vaikų skaičiaus</p>

		<p>ribojimas. Daugumoje šalių vienas vaikus prižiūrintis asmuo prižiūri 4–5 vaikus, įskaitant ir kartu prižiūrimus jo paties vaikus. Pavyzdžiui, Norvegijoje vaikus prižiūrintis asmuo gali prižiūrėti ne daugiau kaip 5 vaikus, Anglijoje – ne daugiau kaip 6 vaikus iki 8 metų, Airijoje – ne daugiau kaip 5 vaikus (įskaitant savo vaikus), Kroatijoje – ne daugiau kaip 6 vaikus iki 14 metų, Lichtenšteine – ne daugiau kaip 5 vaikus (įskaitant savo vaikus iki 16 metų), iš kurių ne daugiau kaip 3 gali būti ne vaikus prižiūrinčio asmens vaikai.</p> <p>Pažymėtina, kad iki įstatymo įsigaliojimo bus priimtas jo įgyvendinamasis teisės aktas (Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. birželio 28 d. nutarimo Nr. 801 „Dėl Išmokų vaikams skyrimo ir mokėjimo nuostatų patvirtinimo“ pakeitimas), kuriame bus detalizuotas auklės prižiūrimų vaikų skaičiaus kontrolės mechanizmas.</p> <p>Taip pat pažymėtina, kad auklės veikla grindžiama sutartiniais civiliniais teisiniais santykiais su vaiko tėvais (įtėviais) ar globėjais, kurie detalius individualius reikalavimus, susijusius su jų vaiko priežiūra, auklės veiklai nustato sudarytoje vaiko priežiūros sutartyje. Auklės veiklą reglamentuoti atskiru teisės aktu netikslinga, nes vaiką prižiūrinčiam asmeniui nėra keliami kvalifikacijos, higienos normų reikalavimai, vaikai pagal sutartį gali būti prižiūrimi tiek auklės, tiek vaiko namuose. Siekiant, kad vaiko tėvai (įtėviai) ar globėjai galėtų gauti vaiko priežiūros kompensacinę išmoką, turi būti įvykdyti Išmokų vaikams įstatyme siūlomi nustatyti reikalavimai, t. y. tarp tėvų (įtėvių) ar globėjų turi būti sudaryta vaiko priežiūros sutartis, auklė turi vykdyti individualią veiklą ir vienu metu prižiūrėti ne daugiau kaip 5 vaikus.</p>
Lietuvos Respublikos finansų ministerijos 2022 m. gegužės 6 d.	Nutarimo projekte siūloma nustatyti įstatymo projekto įsigaliojimo datą nuo 2022 m. rugsėjo 1 d. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad lėšos 2022 m. valstybės biudžete nėra numatytos, todėl nutarimo projekte turėtų būti	<p>Neatsižvelgta.</p> <p>Negalėjimas derinti šeimos ir darbo įsipareigojimų šeimoms (vyriui ar / ir moteriai) gali turėti neigiamų pasekmių: suprastėjusi gyvenimo kokybė, psichologinė įtampa, depresija, nerimas,</p>

<p>raštas Nr. ((2.119Mr-02)-5K-2207883)-6K-2202798</p>	<p>pateikiama informacija apie 2022 m. įstatymo projekto nuostatomis įgyvendinti reikalingų papildomų lėšų poreikį ir jo finansavimo šaltinį. Pažymėtina, kad valdžios sektoriaus finansų faktiniai, vidutinio laikotarpio projekcijų (2021-2025 metais vis dar struktūrinio deficito egzistavimas), Europos Komisijos ilgalaikio tvarumo vertinimo, Visuomenės senėjimo ataskaitos (2021) duomenys rodo, kad nėra galimybės prisiimti naujų ilgalaikių išpareigojimų tuo pačiu nenumatant naujo finansavimo šaltinio. Valdžios sektoriui priskiriami biudžetai (VB, SODRA, PSDF) ateities metais patirs vis didesnę spaudimą dėl poreikio vis daugiau lėšų skirti su visuomenės senėjimu susijusioms išlaidoms (pensijoms, sveikatos apsaugai, švietimui, socialinei apsaugai), teks įgyvendinti bendrą ES ekonomikos žalinimo ir skaitmeninimo politiką, toliau stiprinti krašto gynybą ir vykdyti kitus jau iki šiol prisiimtus išpareigojimus. Tuo pačiu būtina išlaikyti valdžios sektoriaus finansų tvarumą vidutiniu, ilguoju laikotarpiu, kad valstybė turėtų galimybę vykdyti savo funkcijas tiek gerais, tiek blogais ekonomikai laikais. Mūsų nuomone, esant ribotoms valstybės biudžeto finansinėms galimybėms, pirmiausia, turėtų būti siekiama remti nepasiturinčias vaikus auginančias šeimas. Todėl neturėtų būti nustatoma naujų išmokų vaikams, kurios mokamos nepriklausomai nuo asmens gaunamų pajamų. Atsižvelgdami į tai, siūlome nutarimo projektą tikslinti ir pasiūlyti Seimui jo kol kas nesvarstyti, nes šis klausimas, pirmiausia, turėtų būti svarstomas ir sprendimas dėl jo įgyvendinimo</p>	<p>piktnaudžiavimas alkoholiu ar narkotinėmis medžiagomis, finansų praradimas, padidėjęs stresas santuokoje, skyrybų tikimybė, įtempti vaikų ir tėvų santykiai^{1,2}. Šeimos ir darbo išpareigojimų derinimas aktualus ir darbdaviams, nes darbuotojų asmeninės gerovės stygius daro tiesioginę įtaką darbui: darbo vietoje jie dažniausia galvoja, kad neatliks savo, kaip šeimos narių, pareigų, ir tai turi neigiamos įtakos jų darbo ir organizacijos pasiekimų rezultatams¹.</p> <p>Valstybių prioritetas – kuo didesnis asmenų užimtumas (įtraukimas į darbo rinką), o asmenims svarbiausia – sveikata ir gyvenimo kokybė, todėl šeimos ir darbo išpareigojimų derinimo priemonės ypač aktualios (pvz., 2020 metų Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos duomenimis, 40 proc. vaiko priežiūros išmokos gavėjų antraisiais vaiko auginimo metais yra vyrai ir beveik visi jie (90 proc., arba 7,5 tūkst.) dirba, o vaiku tuo metu rūpinasi mama). Efektyvios priemonės neabejotinai gali palengvinti šeimų ir atskirų asmenų gyvenimą.</p> <p>Šeimos politikos priemonės skirstomos į tris grupes^{3,4}. Pirmosios grupės priemonės jungia šeimos politikos priemonės – vaiko priežiūros atostogas (motinystės, tėvystės ir vaiko priežiūros) ir vaiko priežiūros institucijas⁵. Antroji grupė – darbo rinkos struktūros (darbo apsauga, lankstumas) priemonės. Trečioji grupė – socialinės normos, susijusios su vyrų ir moterų vaidmenimis.</p> <p>Įstatymo projektu įgyvendinamas vienas iš Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos, kuriai pritarta Lietuvos Respublikos Seimo 2020 m. gruodžio 11 d. nutarimu Nr. XIV-72 „Dėl Aštuonioliktosios</p>
--	---	---

¹ Greenhaus J., Powell G. 2006. *When work and family are allies: a theory of work-family enrichment*.

² Lewis S., Anderson D., Lyonnée C., Payne. N., Wood. S. 2017. *Work-Life Balance in Times of Recession, Austerity and Beyond*. Routledge, ISBN: 978-1-31568326-3.

³ Kempe J., Otonkorpi-Lehtoranta K. 2006. *Family-friendly personnel policy and workplace culture-challenges for working life*.

⁴ Tobio C., Cordon J. A. F. 2013. *A social policy model for the reconciliation of employment and family life from gender equality perspective*. International Review of Sociology – Revue Internationale de Sociologie, Vol. 23, No. 2, p. 379–400.

⁵ Esping-Andersen G. 2009. *The incomplete revolution: Adapting welfare states to women's new roles*. Cambridge: Polity Press.

	<p>galimybių priimtas Vyriausybės kanceliarijos numatomame 2022 m. birželio mėn. organizuoti Ministro Pirmininko, finansų ministro ir socialinės apsaugos ir darbo ministro pasitarime dėl 2023–2025 metais planuojamų pasiekti rezultatų ir maksimalių valstybės biudžeto asignavimų sumų.</p>	<p>Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos“, prioritetų – darbo ir šeimos išipareigojimų derinimas. Taip pat Įstatymo projektu siekiama skatinti šiuo metu daugiausia „šešėlyje“ dirbančias aukles pradėti vykdyti savarankišką veiklą, mokėti mokesčius ir taip užsitikrinti socialines garantijas.</p> <p>Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos specialistų nuomone, įvertinus neigiamus demografinius pokyčius, taip pat nepakankamai išplėtotą vaikų priežiūros infrastruktūrą, siekiant didesnės vaiko tėvų įtraukties į darbo rinką, turi būti taikomos kompleksinės priemonės, skatinančios šeimas auginti vaikus. Prioritetas turi būti teikiamas ne vien tik nepasiturinčioms šeimoms – skatinamos turi būti ir vidutinės ar didesnės pajamas gaunančios šeimos, kurių nariai dirba ir moka mokesčius, iš kurių valstybė gali finansuoti socialinės paramos teikimą visiems Lietuvos gyventojams.</p> <p>Atsižvelgiant į tai, kad, preliminariais Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos skaičiavimais, Įstatymo projektu teikiama siūlymams įgyvendinti kasmet iš Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto reikėtų papildomai skirti 8,3 mln. Eur, pritarus Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Nutarimo projekte teikiama pasiūlymams – 7,2 mln. Eur valstybės biudžeto lėšų, o Lietuvos Respublikos 2022 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatyme skirti papildomų lėšų Įstatymo projektu siūlomai teisinio reguliavimo priemonei įgyvendinti nenumatyta, Nutarimo projektu siūloma nustatyti, kad priimtas įstatymas įsigalioja 2023 m. sausio 1 d., ir Įstatymo projektą svarstyti Lietuvos Respublikos Seime kartu su Lietuvos Respublikos 2023 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo projektu, kuriame būtų suplanuotos lėšos priimtam įstatymui įgyvendinti.</p>
--	---	---